

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת כי תבוא

ניסים "קטנים"...

גיליון מס' 159

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת כי תבוא "ניסים" קטנים...

הייתה זו שעת צהרים בהירה, בעיצומו של יום שגרתני. מושיי חזר מהתלמוד תורה כמדי יום, וירד לחצר הבניין לשחק. ואז, כשהוא בעיצומה של ריצת משחק מהנה, רגלו נתקלה במשהו, הוא מעד ונפל ארצה, גונח מכאבים... תוך שניות אחדות, התברר כי לא מדובר במכה יבשה בלבד. הילד צעק וצרח, רגלו התעקמה והכחילה, שלא נדע. אמבולנס הוזעק, הוא הובהל לחדר מיון, וכבר באותו לילה אושפז במחלקה האורטופדית, כשהרופאים מודאגים מאוד ממצב הרגל... 'העצם התרסקה, לחלוטין!' – בישר הרופא להוריו בבוקרו של יום המחר, 'למעשה אנחנו מאוד מודאגים, ושוקלים את צעדינו בכובד ראש. נערוך התייעצות מיוחדת עם בכירי הפרופסורים, ונקבל החלטה מה כדאי לעשות' – הטייל הרופא סלע על ליבם של ההורים החרדים לגורל בנם. מסתבר כי הייתה זו נפילה נוראית, שהשלכותיה ארוכות טווח... אחר הצהריים נערכה התייעצות מיוחדת, ואחר כך נקראו ההורים לחדר הרופאים. 'אין לנו הרבה מה לעשות' – פכרו את ידיהם בייאוש, 'אלא להמליץ על טיפולי פיזיותרפיה לתקופה ארוכה, ארוכה מאוד. כרגע, איננו רואים סיכוי לאחות את השברים ברגל, המצב לא פשוט... נראה שאין מנוס מלקבוע כי שלוש שנים לא יוכל הילד להלך ברגליו, ולכל אורך התקופה יעבור טיפולי פיזיותרפיה קשים ומפרכים, ואולי, ואולי, ואולי, – בעוד 3 שנים הוא יוכל ללכת קצת'. הבשורה הקשה הכתה את ההורים בהלם. עד אתמול היה מושיי ילד בריא ומאושר, משתובב ומסתובב. והנה, ברגע אחד של חוסר תשומת לב

מספקת, הגיע למצב ששלוש שנים לא יוכל ללכת, ויאלץ לעבור טיפולים קשים ומייסרים, עד שהרגל תשוב לאיתנה. ומי יודע אם כך אכן יקרה, ובעוד שלוש שנים הוא אכן יתחיל ללכת, ומי יודע באיזו צורה... ואז, כששבו ההורים הביתה, הם החליטו לפעול בכיוון אחר מהצפוי. הם כינסו את הילדים לסלון, ושוחחו עימם על כך שהוכח עד כמה גדול הנס ה'טבעי' וה'פשוט' שבהליכה על שתי רגליים בריאות, ועד כמה ראוי להתבונן גם ביתר הניסים ה'טבעיים' המתרחשים מדי יום, להפנות אליהם תשומת לב ולהודות עליהם. 'לפיכך', בישר האב לילדיו, 'מהיום נתחיל לראות את הניסים שה' עושה לנו, ונגיד לו תודה. הנה, אני כותב את הפתק הראשון – תודה שזכיתי בו היום, וכל אחד מכם יכול גם הוא לכתוב ולהודות'...

מאותו יום, הפך בית המשפחה לבית של הודאה. הילדים חיפשו לראות את הטוב, למצוא רעיון מקורי על מה להודות היום. בכל יום ויום הם מיכלאו פתקים, גדולים וקטנים, לבנים וצהובים, בכתב יד עגול ובכתב יד מרובע, טובות גדולות וטובות קטנות, חסדים וניסים מכל הסוגים... ובכל יום ויום, הקדישו בני המשפחה זמן להודות. ליטול את צרור הפתקים, להביט בהם כמה שניות, ולהודות לה' על כל פרט ופרט מהם. זה לא הצריך הרבה זמן, רק הרבה לב, מחשבה, התרגשות, ושירת הודאה שגואה מעומק הלב, מפי הגדולים והקטנים גם יחד, כל יום ויום... ביתיים, הילד בעל הרגל השבורה שב הביתה. הוא החל טיפולי פיזיותרפיה, וכבר מתחילה נראה היה כי הוא מתקדם בקצב מהיר מהצפוי. בני המשפחה הוסיפו להודות גם על זה, גם על הרגליים הבריאות, גם על השבורות, גם על הפיזיותרפיה, גם על הנפילה, גם על ההתקדמות המהירה – הודו על הכל... ובתוך פחות משנה התרחש הנס. הילד חזר לעצמו לחלוטין, התחיל להלך כאחד האדם. אין לו צורך בפיזיותרפיה, הוא לא זקוק לעזרה, בוודאי שלא לטיפולים מכל סוג.

הוא פשוט הולך, הולך על שתי רגליו, הולך ומפזז בשירת הודאה,
הולך ופיו ממלל שבח ותודה...

וסיפור זה, אותו שמענו מהגה"ח רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א
כפי ששמעו מאבי הילד, מלמד עד כמה גדול כח ההודאה לחולל
מהפכה של ממש. הבה נראה לנגד עינינו את הילד המהלך על שתי
רגליו נגד כל הסיכויים, כיצד ניצח את כל התחזיות. נראה כמה
גדול הכח של הודאה לפתוח בשמים פתח מיוחד של חסד ורחמים,
להביא את הישועה במהירות מפתיעה. 'ועל הכל השם אלוהינו אנחנו
מודים לך ומברכים אותך'. כשהכל הולך חלק וכשאנו חווים נפילות
- תרתי משמע. איננו זקוקים לתזכורות על מה ועד כמה עלינו
להודות, אנו יכולים להתבונן סביבנו ולראות בעינינו את טובות ה'
וחסדיו אשר גמל עימנו. הבה נודה לו מכל הלב! (הרב קובלסקי שליט"א)

*

הקשר בין ביכורים לחנוכה...

בתחילת הפרשה כתובה מצות ביכורים. בפסוק האחרון שמדבר
על מצות ביכורים כתוב: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה'
אלוקיך". וצריך להבין: מהו "כל" הטוב? אם הכוונה רק לפירות
הביכורים שה' נתן לנו, היה צריך להיות כתוב "ושמחת בטוב" ...
אפשר להסביר כך: הכוונה היא לכל הטוב שה' נותן לנו בכל יום יום
ויום בכל תחומי החיים. כלומר, התורה אומרת שאדם צריך לשמוח
ולהודות על כל הטוב שה' נותן לו. ועדיין לא מובן: מדוע התורה
כותבת את זה כאן, במצות ביכורים? לכאורה התורה הייתה צריכה
לכתוב את זה בנפרד, ולומר לנו שיש מצוה לשמוח ולהודות לה' על
כל הטוב שהוא נותן לנו. אפשר להסביר כך: ידועה קושיית הבית
יוסף בעניין נרות חנוכה - מדוע מדליקים 8 נרות, הרי היה מספיק
שמן ליום אחד. ואם כן ביום הראשון לא היה נס, הנס היה בשבעת
הימים האחרים? שמעתי פעם תירוץ על פי דברי הרמב"ם (סוף פרשת בא):

"ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם"... כלומר, הניסים הגלויים מלמדים על הניסים הנסתרים, והניסים הגדולים מלמדים על הניסים הקטנים. **בחנוכה** – הנס הגדול והגלוי היה שפח השמן הספיק לעוד 7 ימים. ויש גם נס "קטן" ונסתר – נר רגיל שדולק, גם זה נס... ואם כן, גם ביום הראשון היה נס, ולכן מדליקים 8 נרות. **נחזור לפרשה שלנו:** אדם מקבל מתנה גדולה מהקב"ה, העצים שלו הצמיחו הרבה פירות, והוא מביא את הביכורים לה'. עכשיו זה הזמן לומר לו שהקב"ה מביא לו עוד הרבה "מתנות קטנות". מתנות שבדרך כלל לא עוצרים להסתכל עליהם בגלל שגרת היום יום. יש זמנים שבהם אדם מרגיש שהוא קיבל מתנה גדולה מה', וזה הזמן להודות על כל הדברים "הקטנים"... למשל: כשנולד ילד, כשאדם היה בסכנה ויצא, החלים ממחלה וכו'. בזמן של התלהבות בגלל דבר גדול, בזמן של רוממות, שאדם מבין שהמתנה הזאת היא מהקב"ה, אומרים לו: תדע לך שהכל מה'. וזה לא רק כלפי הקב"ה אלא גם בין אנשים, ובין הורים וילדים. לדוגמה: בחור מתחתן, ההורים שלו נותנים לו המון בתקופה הזאת. והוא מודה להם ומרגיש שהוא קיבל מהם מתנות גדולות... וזה אמור לעורר אותו להבין שבפעם כל החיים שלו הוא קיבל מהם המון – הרבה "מתנות קטנות"... וזה הזמן להודות להם על כל מה שהם עשו בשבילו, כי הדברים הגדולים מלמדים על הדברים הקטנים. **ויש עוד תוספת:** לא כל אחד מתעורר ומבין שהדברים הגדולים מלמדים על הדברים הקטנים. המשך הפסוק הוא: "אשר נתן לך ה' אלוקיך" – רק מי שרואה זאת כמתנה, הוא מתעורר ומרגיש. מי שמקבל כל דבר כמובן מאליו לא ירגיש אפילו את המתנות הגדולות וודאי שלא ירגיש את המתנות הקטנות.

*

מצות האמונה – לראות את הטוב שה' נותן לנו!

כתוב במדרש רבה (בראשית): "בראשית ברא" – 'בשביל ביכורים
שנקראו ראשית, נברא העולם'. וצריך להבין: בשביל מצוה
המתקיימת פעם בשנה, נברא העולם? מסביר הגר"י ניימן זצ"ל:
כתוב במצות ביכורים 'שכל בעלי אומניות היו עומדים בפניהם של
מביאי הביכורים ושואלים בשלומם' ומדוע חייבו אותם זאת? הרי
ההלכה היא שפועל השכור לבעל הבית, אסור לו לשאול בשלום
חברו, ומשום שגודל בעל הבית, ובזמן זה היה צריך לעבוד, והנה כאן
במצות ביכורים התירו לפועלים לעזוב מלאכתם בשביל לעמוד
בשורה בכניסה לירושלים, ולומר שלום למביאי הביכורים? אלא,
אומר האלשיך הקדוש, שהתורה מראה לנו בזה כמה גדולה וחשובה
מצות הבאת ביכורים כי שורשה ומהותה היא הכרת הטוב לבורא
העולם על מה שנתן לו, ובמידה זו ניכר האדם האם עדין נפש הוא,
שמתבונן בקורה אותו, ומודה להקב"ה על כל חסדו, או שגס רוח
הוא ולא יכיר ולא יודה להקב"ה על כל טובתו עמו. ולכן התירו
לבטל את הפועלים ממלאכתם, כדי לייקר ולחבב מצוה זו של
הכרת הטוב בעיני הבריות. מעתה, כותב הגר"י ניימן זצ"ל, מובנים
לנו דברי המדרש, שבשביל מצות ביכורים שבאה להחדיר לנו חיוב
הכרת הטוב לבורא העולם, בשביל זה נברא העולם!. כלומר, בלי
להכיר טובה שכל דבר ודבר שיש לי הוא מהקב"ה, חסר באמונה
השלמה! להכיר בבורא העולם שברא את העולם ועשהו, לזה לא
צריך חכמה יתירה, אבל להכיר כי כל נשימה ונשימה כל פעולה
ופעולה זה מאיתנו יתברך, זו מעלת האמונה! וזה נלמד ממצות
ביכורים, שבשבילה העולם נברא, כי בלי אמונה בהקב"ה אין קיום
לעולם!

*

אבא, תודה!

בדלפק הכניסה למלון יוקרתי, עמדו שני יהודים שאין קשר ביניהם, וביקשו לשוחח עם המנהל. 'כבוד המנהל', מבקש ראובן, 'נאלצתי לעזוב את ביתי בשל תום תקופת השכירות. שכרתי לי בית אחר, אך אוכל לקבלו רק בעוד שבועיים. אין לי כסף לשלם, אך אולי תסכים שאשהה בבית המלון בשבועיים הבאים?'... 'אדוני המנהל', כך שמעון, 'הגעתי לעיר הזו לצורך טיפול רפואי. אין לי היכן לשהות כאן, ואין לי קורת גג אחרת. האוכל לשהות כאן שבועיים עד שאשוב לביתי?'... באופן מפתיע, השניים מצליחים לעורר את רחמי המנהל, וזה מאפשר להם לשהות בבית המלון שבועיים. בסיום השבועיים הללו, פונה ראובן למנהל ואומר: 'אדוני המנהל. ראה, החדר בו שהיתי לא היה בעל נוף יפה. המיטה בה ישנתי לא הייתה נוחה, האוכל המוגש במלון קר וחסר טעם, ועתה, מתברר שאני צריך לשהות כאן עוד שבועיים. התואיל בבקשה להעבירני לחדר אחר, בעל מיטה נוחה, ולהורות לשף המלון לשפר את המזון'... תשובת מנהל המלון ברורה. הוא קם ומשלחו מעל פניו בחרי אף. היעלה על הדעת חוצפה שכזו? אדם שוהה שבועיים במלון, אוכל לחם חסד, ועוד יש לו טענות? והנה, אך יצוא יצא ראובן, ושמעון נכנס מיד אחריו. 'אדוני המנהל, אני מודה מעומק לבי על החסד שגמלת עמי, בכך שאישרת לי לשהות כאן שבועיים. אין לך מושג עד כמה אני מעריך את טובתך, את החדר, המיטה והאוכל, לעולם אהיה לך אסיר תודה. כעת, מתברר שאאלץ להמתין כאן עוד שבועיים, האם זה אפשרי והאם תואיל לשפר את חדרי ואת מזוני?' במקרה הזה, מבין כל בר דעת, יש סיכוי סביר שהמנהל ייענה לבקשה... זה סוד קיסמה של ההודאה. כשאדם נושא עיניו לאבא שבשמים ואומר: תודה אבא, אני מעריך, אני מוקיר, אני אסיר תודה – או אז יש סבירות גבוהה שאבא ייענה גם לבקשה שבהמשך.

"החריטה באבן מתחילה מהטיפה הראשונה!"

ה"אור החיים" הקדוש כותב על הפסוק "ושמחת בכל הטוב": "ואין טוב אלא תורה וכו', שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם". נשאלת השאלה: מדוע אנחנו לא מרגישים את זה? למה התלמידים/ילדים שלנו לא "משתגעים ומתלהטים אחריה"?... כדי לענות על שאלה זו, נתבונן בדברי חז"ל (אבות דרבי נתן ו'ב) על התנא הקדוש רבי עקיבא: "מה היה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו בן ארבעים היה ולא שנה (למד) כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: מי חקק אבן זו? לא המים שתדיר נופלים עליה בכל יום? והיה רבי עקיבא מתמיה על זה. אמרו לו: עקיבא! אי אתה קורא אבנים שחקו מים. מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו – מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשים כברזל על אחת כמה וכמה שיחקו את ליבי שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה...". והעיר על כך הגאון רבי ישראל מסלנט (אור ישראל סימן ל' אות ד'): רבי עקיבא, שהיה מיואש מאי הצלחתו בלימוד התורה התבונן במים הנוטפים ללא הרף על האבן. הוא ראה את השקע שנוצר בתוך האבן ולפתע הבין הכל... אם שחקו המים את האבן הרי עשו זאת כל טיפות המים שנפלו עליה במשך הזמן. גם הטיפה האחת והבודדה השאירה את רישומה על האבן אפילו שאין הדבר ניכר לעין. הוא הדין, חשב רבי עקיבא, גם בלימוד התורה, כל רגע של עיון מותר את רישומו במעמקי הלב. גם אם לא רואים זאת עכשיו, ברבות הרשמים תחול בו המהפכה הברוכה... התבוננותו באותה האבן שחקקה המים – לימדה אותו שאין צריכים לכבוש את ההר בבת אחת. הוא הבין שחור באבן לא נעשה מידית על ידי הטיפה הראשונה

אשר נטפה עליו – אלא בהצטרף טיפות רבות. ומכאן הוא הקיש אף לעניין לימוד התורה, וחשב לעצמו: לא בבת אחת, לא ביום אחד, אלא צעד אחר צעד – אך לבסוף לבטח יחקו דברי התורה את ליבי. מיד חזר ללמוד תורה...

*

הסטייפלער זצ"ל למד ממדרש זה יסוד נפלא: החריטה באבן מתחילה מהטיפה הראשונה! כי אם נאמר שהטיפה הראשונה אינה פועלת – נמצא שהטיפה השניה היא הראשונה, וגם היא אינה פועלת, שהרי ראשונה היא... וכן השלישית, עד לאחרונה... איך אם כך נחקה האבן? חייבים לומר שהראשונה פעלה, למרות שהשפעתה הייתה מזערית ובלתי מורגשת.

*

עכשיו יש לנו תשובה ברורה לשאלה – רבי עקיבא מלמד אותנו שלא יתכן שמשתגעים ומתלהטים אחריה מיד בהתחלה. מי שמצפה לזה יתאכזב במהרה ועלול להתייאש וליפול. כדי להגיע למצב של "משתגעים ומתלהטים" צריכים הרבה סבלנות... עוד שורה ועוד עמוד, עוד דף ועוד פרק, שיעור ועוד שיעור. יש חשיבות רבה ל"דברים הקטנים"... בסוף הכל מצטרף יחד ומחולל את השינוי ואז תגיע ההרגשה אותה מתאר ה"אור החיים". "אין מים אלא תורה!" תורה זה כמו מים, טיפה ועוד טיפה מצטרפים לנחל... כל מילה של תורה עושה רושם ומשפיעה על הלב.

*

אנחנו מצפים מהתלמידים/ילדים שלנו שישתגעו ויתלהטו אחריה מיד. אנחנו מצפים מהם למתנות גדולות ולא מעריכים את המתנות הקטנות. ויש מתנות קטנות, אבל לא רואים את זה בגלל הציפייה למשהו הרבה יותר גדול. ובעניין הזה שמעתי סיפור עם הרבה מוסר השכל חינוכי: את הסיפור הזה סיפר הגר"י גלינסקי זצ"ל (בדברי הספד על

הסטייפלער זצ"ל): למגיד שיעור בישיבה בירושלים, היה תלמיד בעל כשרונות חלשים במיוחד, שלא ראה הצלחה בלימודו, כאשר במשך 6 שנים רצופות בקושי התקדם בלימוד משניות ומעט שולחן ערוך. לאחר מחשבה, החליט לנסוע לבני ברק ולהתייעץ עם הסטייפלער. כשהגיע לסטייפלער, הוא כתב בפתק את שאלתו (הסטייפלער היה כבד שמיעה): "היות וכתוב בגמרא שהלומד 5 שנים ואינו רואה סימן ברכה בלימודו אין לו סיכויים, מה עליי לעשות עם תלמיד חלש זה שאינו מתקדם כלל בלימודי הישיבה". המגיד שיעור הוסיף והבהיר כי לעניות דעתו אין לבחור יותר מה לעשות בישיבה... הסטייפלער קרא את הפתק וביקש שיקרא לבחור. כשהבחור נכנס, שאל אותו האם מסוגל הוא להבין משנה או סעיף בשולחן ערוך? "כן", השיב הבחור. "האם לפני שהגעת לישיבה ידעת משנה?". "לא", השיב הבחור. "לפני שדרכת על מפתן הישיבה הבנת סעיף בשולחן ערוך?". "לא". התלמיד יצא מהחדר. ואז הפנה הסטייפלער את ראשו לעבר המגיד שיעור החשוב ואמר: "יקירי, וחביבי, מדוע הינך אומר שאינו רואה ברכה בלימודו, איזה מגיד שיעור אתה?! הרי הוא יודע סעיף בשולחן ערוך! הוא מבין משנה!". סיפור זה מלמד אותנו, כמה צריכים לשים לב ולהעריך את הדברים הקטנים, את ה"מתנות הקטנות"...

*

כל קול קובע...

אפשר ללמוד את זה גם מתקיעת שופר – בתקיעת שופר "כל קול קובע"... אפילו ההברה הקטנה ביותר. צריכים לשמוע 100 קולות ויש חשיבות לכל הברה והברה, כל ההברות יחד מצטרפות ל"מצות תקיעת שופר". שופר – פיו צר ואחר כך מתרחב. ומזה נלמד לענייננו – מתחילים בדברים הקטנים ואחר כך מגיעים הדברים הגדולים.

*

לא בונים בניין ביום אחד...

אפשר להוסיף: שופר - שפרו מעשיכם. לשפר את המעשים אי אפשר ברגע אחד, לא בונים בניין ענק ברגע. שלב אחרי שלב, עוד אבן ועוד אבן, עוד קומה ועוד קומה. כשאדם רוצה לחזור בתשובה, לקבל קבלות - צריך להתחיל בדברים הקטנים, להתחיל עם קבלות קטנות. כשאנחנו רוצים לשפר ולחנך, עלינו להתחיל בדברים הקטנים. להעריך כל מעשה טוב וכל התקדמות ואפילו הקטנה ביותר. תינוק שמתחיל ללכת - הוריו לא מצפים ממנו ללכת ממש מיד בהתחלה. לא כועסים עליו כשהוא נופל, מבינים שזה לוקח זמן... שזה לא קורה ברגע אחד. ויותר מזה, מתלהבים מצעד אחד שהוא עושה ואפילו שרגע אחר כך הוא נופל. וזה נותן לו את הביטחון לנסות עוד ועוד עד שהוא לומד ללכת. כשמתלהבים ומעריכים את הדברים הקטנים, או אז יגיעו בעז"ה הדברים הגדולים.

שבת שלום!

העלון יוצא לאור
בסיוע תלמוד תורה
"נצח ישראל" בית שמש

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com